

Tóthné Szűcs Éva

Benedek Elek Tudományos Konferencia Nyíregyházán

„Hős volt, bátor és igaz: ennek a földnek egyetlen szemünk
előtti vértanúja, testvére a régieknek, akiket úgy szeretett:
Apáczainak, Mikes Kelemennek, Kőrösi Csomának, az örökké élőknek.”
(Részlet Tamási Áron nekrológijából)

A Nyíregyházi Főiskola Pedagógusképző Karának Tanítóképző Intézete Benedek Elek születésének 150. és halálának 80. évfordulója alkalmából 2009. április 2-án és 3-án *Elek nagyapó testamentuma* címmel tudományos konferenciát rendezett. A magyar gyermekirodalom klasszikusáról szóló megemlékezések mellett a főként tanító- és óvóképző főiskolákon oktató kollégák a nyelvi és az irodalmi nevelés tematikájába tartozó kutatásaikról, tudományos munkáikról tartottak előadást. A kétnapos megemlékezés remek lehetőséget kínált a gyermekirodalommal és a nyelvészettel, valamint az anyanyelvi tantárgy-pedagógiával kapcsolatos szakmai eszmecsere.



1. kép
Benedek Elek műveinek gyűjteménye

„Szeretném, ha száz kezem volna, hogy dolgozhatnám sokat, megmérhetetlen sokat” – írta Benedek Elek *Testamentumában*. Munkáin generációk nőttek fel, hűséget, becsületet, tisztességet tanulva írásaiból. Életművének jelentős része a magyar és a világirodalom meséinek kincsesháza. Jánosi Zoltán rektor bensőséges hangú megnyitó beszédében méltatta Benedek Elek munkásságát, majd a szárnyas királyfiról szóló példázatában a mese fontosságára, életünkben betöltött szerepére hívta fel a figyelmet.

A konferencia szervezőinek fontos célkitűzése volt, hogy a rendezvény a tehetséges fiatalok számára megnyilatkozási lehetőséget biztosítson. A kettős jubileumi megemlékezéshez kapcsolódva a tanító és az óvodapedagógus hallgatók számára Diáktoll címmel pályázatot hirdettek több kategóriában, amelynek eredményéről Nagy Éva főiskolai docens adott részletes értékelést. Mese- és versírás kategóriában a hét pályázó közül I. díjat nyert Tóth Mónika Éva Nyíregyházáról, II. díjat kapott Köröndi Péter Szegedről. A beérkezett tíz meseillusztráció közül két alkotás nyerte el a zsűri tetszését. Az I. díjat Császár Hajnalka érdemelte ki Szegedről, a II. díjat Törőcsik Anna Nyíregyházáról. Az értekezés, tanulmány kategóriában csupán két pályamunka érkezett, az egyik tanulmányíró, Csarndzsics Mária Bajáról, különdíjat kapott.



2. kép

A Benedek Elek meséihez készített illusztrációk kiállítása

A magyar népmesék az ősi tudás egyetemességét tükrözik, ezért tetszőleges irányból vizsgálhatók. Az előzetesen felkért előadók hermeneutikai alapú meseelemzése számos érdekes, újszerű megállapítást tartalmazott. Bálint Péter főiskolai tanár *Átokjelenség, átváltozás és megváltódás a népmesékben* címmel tartott érdekfeszítő előadást. Ezt követően Biczó Gábor egyetemi docens filozófiai alapú előadása hangzott el *Az álom, a sors és az idő értelmezése a halál témáját tárgyaló népmesékben* címmel.

A konferencia első napján az esti fogadást a Nyíregyházi Főiskola egykori és jelenlegi tanító szakos hallgatóinak hangulatos műsora tette még emlékezetesebbé. A helyi specialitásokból összeállított vacsora során lehetőség nyílt szakmai és baráti beszélgetésekre.



3. kép

A Benedek Elekről készült konferenciatabló

Másnap szép számú hallgatóság előtt folytatódtak az előadások. Az anyanyelvi tantárgy-pedagógia szekció elnöke Koi Balázs főiskolai tanár volt, aki Benedek Eleket mint a gyermekirodalom ügyének fáradhatatlan

harcosát méltatta bevezetőjében. Mind Koi Balázs, mind pedig az előadók fontosnak tartották kiemelni az anyanyelvi nevelés és a módszertani kultúra megújításának szükségességét.

Herbszt Mária főiskolai tanár a tananyag motiválásáról szóló előadásában azt a kérdést járta körül, hogy az 5–6. osztályos anyanyelvi órákon az óra eleji motiválásnak milyen módszereit ismerik és tartják fontosnak egy pedagógus-továbbképzés résztvevői. A motivációnak mint kiemelten fontos didaktikai kategóriának a szűkebb és tágabb értelmezésével rávilágított arra, hogy komplex pedagógiai funkciójánál fogva a motiváció elengedhetetlen összetevője bármelyik pedagógiai folyamatnak. A továbbképzés hallgatóinak egy konkrét szöveghez írt javaslataival az óra eleji motiválásnak számos módjára láthattunk példát.

Galgóczi Lászlóné mestertanár egy megújult alsó tagozatos anyanyelvi tankönyvcsaládot mutatott be. A szerző-előadó szemléletes példák és konkrét feladatok tükrében szemléltette a taneszközök korszerűségét, játékosságát, részletesen szólt a korigényekhez igazodó megújult tartalomról. Kiemelte, hogy a tankönyvek és a gyakorló munkafüzetek egységes rendező elv alapján készültek: míg az előbbiek a tanulást segítik, addig az utóbbiak tudáshoz juttatnak.

A játék, a játékosság fontosságát hangsúlyozta Tölgyessy Zsuzsanna főiskolai docens az *Élményközpontú irodalomoktatás* című előadásában. A drámapedagógiai órák oldott légköre, a sokszínű személyiségfejlesztő gyakorlatok segíthetik az olvasóvá nevelést, az irodalom megszerettetését. Szükség van kreatív pedagógusokra, akik egyéni ötleteikkel, empátiájukkal képesek a megfogytakozott számú olvasók táborát növelni.

B. Kiss Attila főiskolai adjunktus szimbolikus sétára invitálta a hallgatóságot. Előadásában hangsúlyozta, hogy a mesékkel és a mítoszokkal történő környezeti nevelés fontos szerepet tölt be a nevelő-oktató munkában.

Közismert, hogy a lírai alkotások aránytalanul kis mértékben vannak jelen az olvasókönyvekben. Hiánypótló, nagyszerű versantológiára hívta fel a figyelmet Katona Krisztina főiskolai docens. Előadásában a 2008-ban megjelent *Friss tinta!* című kötetben szereplő versek anyanyelvi órákon történő felhasználásához hallhattunk olyan gyakorlatokat, amelyek alkalmasak különböző anyanyelvi készségek és képességek fejlesztésére.

A délelőtti második részében Herbszt Mária főiskolai tanár elnökletével még négy nyelvészeti témájú telt házas előadás hangzott el.

Galgóczi László egyetemi tanár a szitokszóvá vált betegségneveinkről tartott élvezetes előadást. Változatos, olykor nevetésre ingerlő példákon keresztül követhettük nyomon az elhomályosult jelentésű *fene* szó jelentésváltozásait a XVI. századtól napjainkig.

Koi Balázs főiskolai tanár a külső testi tulajdonságot jelölő diákragadványnevek Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében végzett gyűjtéséről tartott izgalmas előadást. A több száz diákra kiterjedő kutatás példaanyagának rendszerezésén túl a névadás indítékáról, okáról, gazdag információtartalmáról szóló megállapításai egy hosszabb tanulmány részét képezik.

A *j*-s és az *ly*-os szavak helyesírása gyereknek és felnőttnek egyaránt nehézséget okozhat. Gasparics Gyula főiskolai tanár *Helyesírási nefelejcs* című gyakorlókönyve közli nyelvünk leggyakoribb *j*-s és *ly*-os szavait, értelmezi jelentésüket, majd a gyakorláshoz feladatlapot is kínál. A bemutatott oktatótábla és cédé használata még hatékonyabbá teheti a tanulónak a gyakorlást, a pedagógusoknak pedig a tanítást és a gyakoroltatást.

Az alsó tagozatos rövid, prózai szövegek kreatív-produktív megközelítési lehetőségeiről szólt Imre Rubenné főiskolai tanár. Az elméleti kereteket röviden, lényeglátóan összefoglaló bevezetőjét követő előadásában a vehikulummal (a szöveg fizikai megjelenési formájával), a formációval (a szöveg formai felépítésével), a sensussal (a szöveg szemantikai felépítésével), illetve a relátummal (a szöveg adott módon interpretált vehikulumához rendelhető világfragmentummal) kapcsolatos, összetett gyakorlatokra és variációkra láthattunk példát.

Ebéd után Bálint Péter főiskolai tanár elnökletével a gyermekirodalom-szekcióban folytatódtak az előadások. A szakemberek – olvasáskutatók, pszichológusok, gyermekirodalmi kutatók, könyvtárosok, pedagógusok – évek óta hangsúlyozzák, milyen fontos az olvasás megszerettetése már kisiskolás korban. A délutáni előadásokban megfogalmazódott, hogy az olvasóvá nevelés csak úgy végezhető hatékonyan, ha számolunk az olvasói igény és ízlés változásával, a könyvön kívüli olvasási élményekkel.

Izgalmas feladatra vállalkozott Gasparicsné Kovács Erzsébet főiskolai tanár: a 10–14 éves tanulók olvasási szokásait elemezte különböző szempontok alapján. Megállapította, hogy a vizsgált tanulók leginkább a kalandos történeteket kedvelik, míg verseket csak ritkán olvasnak. A listavezetők leginkább a kötelező olvasmányok. A közölt adatok elgondolkodtatóak voltak, hozzászólásukban többen felvetették az országos szintű vizsgálatok szükségességét.

Egy „tegnapi” és egy „mai” gyermekverskötetet hasonlított össze Sipos Lászlóné főiskolai tanár. Weöres Sándor *Zimzizim* (Móra Könyvkiadó, Budapest, 1967) kötetének 46 versét, illetve Havasi Attila *1001 magányos rinocérosz* (Alexandra Kiadó, Pécs, 2007) című alkotásának 45 versét vetette egybe a szóstatistikai vizsgálat módszerével. Különösen érdekes volt a kétféle nyelvi világ stiláris jegyeinek értékelő elemzése. A két gyermekverskötet megjelenése között eltelt közel négy évtized kimutatható volt a nyelvhasználati különbségekben s a költők eltérő nyelvi világában is.

Végh Balázs Béla a Babeş-Bolyai Tudományegyetem Szatmárnémeti Kihelyezett Tagozatának egyetemi adjunktusa Markó Béla állatverseiről tartott jó hangulatú előadást. Hangsúlyozta, hogy bár a műfaj ősi, ezeknek a műveknek nem a didaktikai szándék, hanem az eredetiség, a szórakoztatás a legfőbb jellemzője. A köteteket a hallgatóság kézbe vehette, megismerhette, s a változatos elemzési szempontokat tartalmazó előadás alapján kialakíthatta saját Markó-olvasatát.

Az internet egyaránt hasznos a pedagógusoknak és a diákoknak, segíti az oktató-nevelő munkát. Ezt a témát járta körül Lavotháné Jáger Klára főiskolai docens *Benedek Elek munkássága az interneten* című előadásában. A világhálón található Benedek Elek életével, műveivel (diafilmek, cédéék), valamint a meseíró, lapszerkesztő munkásságáról szóló szakirodalommal kapcsolatos anyagokat foglalta össze, és szólt az anyanyelvi órákon történő felhasználási lehetőségükről is.

A gyermekirodalom tehetséges írójának legújabb alkotásáról, Berg Judit második Rumini-kötetéről tartott előadást Kissné Rusvai Julianna főiskolai docens. Gyerekeknek és felnőtteknek egyaránt ajánlotta a kalandregényt, kiemelte annak értékeit: a fordulatokban és az izgalmakban bővelkedő cselekményt, a tematikus szerkesztést, az érthető megfogalmazást.

A szakmai beszélgetés végén a Nyíregyházi Főiskola Tanítóképző Intézetének vezetője, Jenei Teréz főiskolai tanár zárógondolatában arról beszélt, hogy a tudományos konferencia eredményes volt, az elhangzott előadásokat kötet formájában szeretnék megjelentetni.

Tóthné Szűcs, Éva: Benedek Elek Scientific Conference in Nyíregyháza

Az írás szerzőjéről

Tóthné Szűcs Éva
Nyíregyházi Főiskola, Nyíregyháza, Magyarország
szucsev[kukac]nyf.hu